

סדר נזיקין | מסכת בבא בתרא כ"ח-ל"ד
פרשת משפטים | כ"ג-כ"ט בשבט (19-25 לפברואר)

דף כ"ח: "חזקת הבתים"

בדף זה מתחיל הפרק השלישי במסכת - פרק "חזקת הבתים".
המשנה הראשונה בפרק עוסקת ב**בוכח בעלות על נכסי דלא ניד**
- נכסים שאינם מטלטלים - שדות ובתים.

למשל, ראובן טוען בפני בית הדין: "גרשון נכנס לשדה שלי, מעבד אותו ואוכל את פירותיו. הוא גזלן, מכין שהשדה שלי מאז ומתמיד".
בנגדו טוען גרשון: "אתה מכרת לי את השדה".

ובכן, תחלה הדינים אומרים לראובן, "איך אתה רוצה שנאמין לך שהשדה שלך? אולי אתה סתם אומר כך?"

אם ראובן יכול להביא ראיה שפעם השדה היה שלו, כגון שיביא עדים שהוא היה מעבד אותו תמיד, או-אז פונים הדינים אל הנתבע ואומרים לו: "היכול אתה להביא ראיה שהשדה שלך?" אם הנתבע מביא נשטר מכירה או עדים שמעידים על המכירה, מיד פוסקים שהצדק עמו. אבל מה קורה אם הוא אומר: "כבר עברו שנים רבות מאז המכירה והנשטר אבד לי?"

המשנה אומרת שאם הוא יכול להביא עדים שהוא מעבד את השדה כבר שלוש שנים, לכל הפחות, אזי פוסקים שהשדה בבעלותו, מפני שעבדה זו היא הוכחה שהשדה שלו. הוכחה זו מכנה "חזקה", ולהבדיל בינה לבין סוגי חזקה אחרים רגילים לכנות אותה גם "חזקת קרקעות".

דף כ"ט: מחאה בתוך שלש שנים

ברוך הוא אדם טרוד ביותר, ומכין נשכר הוא הפסיק לעבד את הפרדס עצי הדבדבן שבבעלותו.

יום אחד נודע לברוך שמאז שהוא הפסיק לעבד את הפרדס, נכנס אליו נכנו והוא מעבד אותו ונוטל את הפירות לעצמו - "מי יודע?" חשב ברוך, "עוד מעט הוא עלול להגיד שהשדה שלו ויש לו חזקה... (כפי שלמדנו בדף הקודם) האם אני חייב לטרם להודיע על כך לבית דין כבר עכשיו?"

בדף זה לומדים שברוך אינו צריך לטרם להודיע לבית דין, אלא די בכך שהוא יעשה פעולה של מחאה: הוא יעמד בפני עדים ויודיע: "דעו לכם, פלוני נכנס לשדה שלי בלי רשות". אם נעשתה מחאה בתוך שלש שנים, בטלה החזקה.

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת בבא בתרא, דף ל"ד

"ההיא ארבא דהוו מינצו עלה בי תרי, האי אמר ידידי היא, והאי אמר ידידי היא"

א רבא - ספינה
מינצו - רבים
תרי - שניים
ידידי היא - שלי היא

הסבר: היתה ספינה ששני אנשים רבו ביניהם על הבעלות עליה, וכל אחד טען שהיא שלו.

★ | מן ההיסטוריה

קרב לטקיה

קרב לטקיה היה קרב ימי בין חיל הים הישראלי לבין חיל הים הסורי, שנערך מול חופי סוריה בתחילת מלחמת יום הכיפורים והסתיים בניצחון ישראלי מכריע. הקרב הזה נחשב לקרב טילי ים-ים הראשון בעולם. כאשר פרצה מלחמת יום כיפור, החליט מפקד חיל הים בנימין תלם לתקוף את הספינות הסוריות שנמצאות במלחמה. כוח של חמש ספינות טילים יצא למשימה מנל חיפה. טרפדת סורית שנתקלה בספינות הספיקה לשלוח אזהרה, והסורים נערכו להגעת הכוח התוקף. במהלך הקרב השתמשו הספינות הישראליות בטילי "גבראל" והפעילו מערכות הגנה ושיבוש נגד טילי ה"סטיקס" הסוריים בעלי הטווח הארוך יותר. תוצאות הקרב היו שכל חמש הספינות הסוריות הושמדו, והכוח הישראלי שב בשלום לבסיסו.

קרב לטקיה (Wikipedia, Nirvi)

דף ל': הנוכל שמכר שדה שאינו שלו

לאחר תקופת העדרות מהארץ של כחמש ימים, שב ראובן לחוה החקלאית שלו. להפתעתו הרבה גילה ששכנו, שמעון, מעבד את השדה שלו.

כאשר שאל ראובן את שמעון מה הוא בכלל עשה בשדה, ענה לו שמעון שלפני כמה ימים הגיע לכפר אדם בשם לוי והוא אמר לכל בני הכפר: "אני קניתי את השדה מראובן, אבל התחרטתי, ועכשיו אני מוכן למכר את השדה במחיר מוזל". שמעון שמע זאת,

קפץ על המציאה בתם לב וקנה את השדה. "הנה", הוציא שמעון נטר מכירה והראה לראובן, נטר שכתוב בו שהוא קנה את השדה מלוי. אמר לו ראובן: "המוכר הזה הוא נוכל. איני מכיר אותו ובוודאי שלא מכרתי לו את השדה". ואלו שמעון אמר: "מצטער, אני קניתי את השדה בדת וכדין והשדה שלי". כשהם פנו לבית הדין פסקו הדינים שהצדק עם ראובן. מדוע? **"כי גם אתה, שמעון, מסכים שהשדה היה של ראובן, רק שאתה טוען שקניתי אותו מלוי. אם כך, הבא ראיה שאכן ראובן מכר אותו ללוי ותקבל את השדה, אולם עד אז השדה יותר אצל ראובן"**.

דף ל"א: עד כשר

בתורה נאמר: **"על פי שנים עדים יקום דבר"**, אולם לפעמים ישנם אנשים שהם פסולים לעדות, למשל אדם שידוע שהוא רשע - אין מקבלים את עדותו. גם אם אדם שקר פעם אחת בעדות, הוא נפסל מכאן ולהבא לעדות. **השאלה המתבקשת היא, איך אפשר לקבל כל אדם לעד?** אולי הוא רשע ושקרן? **התשובה פשוטה: אין חוששים שאולי אדם הוא רשע ושקרן, אלא רק אם נודע לנו בודאות שהוא רשע ושקרן פוסלים אותו לעדות. ענין זה מכנה "חזקת כשרות" - כל בן אדם מחזק לאדם כשר וצדיק.** בדרך זה לומדים על המקרה הבא: היה וכו' בין שני בעלי דין בענין מסים. אחד מהם הביא עדים שאמרו כמותו, והאחר הביא עדים שאמרו בדיק להפך מהעדים הראשונים. במצב הזה ברור שאם עדים אחד משקר, אלא שאיננו יודעים מי הם השקרנים. **מה עושים מכאן ולהבא? האם מחליטים שלא מקבלים עוד לעדות איש מהעדים, או שמאחר שלכל עד יש חזקת כשרות, ולא נודע לנו בודאות שהוא שקרן, איננו יכולים לפסל אותו? בתלמוד אנו מוצאים שנחלקו אמוראים בדבר. רב חסדא אמר שלא מקבלים עוד מכאן ולהבא איש מהעדים, אבל רב הונא אמר שאי אפשר לפסלם.**

דף ל"ב: טענת "מה לי לשקר" או "מגו"

מעשה באדם שתבע את חברו לבית דינו של רבה, וכך טען: **"מה אתה עושה בשדה שלי?"** והחבר אמר, **"קניתי אותו ממך"**, והוא

מתולדותיו |

בנימין תלם

(30 ביולי 1928 - 16 ביוני 2008)

בנימין תלם ז"ל היה מפקד חיל הים הישראלי. תלם נולד בגרמניה, עלה עם משפחתו לארץ והתיישב בחיפה. הוא למד ימאות ושירת בפלי"ם. לאחר הקמת המדינה שירת בחיל הים והשתתף במבצע "שוודד" ובהפגזת הטור המצרי שהתקדם לעבר תל אביב. **בשנת תשל"ב (1972) התמנה תלם למפקד חיל הים.** האירוע המרכזי בתקופת פיקודו היה מלחמת יום כיפור, שחיל הים הספיק להיערך לקראתה יותר מהכוחות האחרים. ספינות חיל הים תקפו את נמלי סוריה ומצרים ומנעו מספינות האויב לצאת לים. בשנת תשל"ו (1976) מונה תלם כעוזר מיוחד לשגריר ישראל בדרום אפריקה וטיפול בעסקות נשק גדולות. לאחר שחרורו מצה"ל עבד במספנות ישראל ובתעשייה הצבאית.

בנימין תלם
(מקור: שימוש הוגן
(he.wikipedia.org/curid615205))

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

♥ | על המפה

מסוף כרמל בנמל חיפה

בשנת תש"ע (2010) נחנך חלק חדש בנמל חיפה, "מסוף כרמל". שטח זה כולל אזור מכולות מודרני, קומפלקס שערים חדיש, מערכת מחשוב חדשה לניהול מסוף המכולות והקמת רציף נוסף, הגדול ביותר בנמל. **אורכו של הרציף החדש הוא כ-850 מטרים ורוחבו כ-370 מטרים. יש בו שישה עגורני גשר ו-12 עגורני-שער חשמליים. פתיחת המסוף מאפשרת לספינות גדולות יותר להגיע לנמל חיפה.** על פי סקר השוואתי בין מדינות שונות לגבי יעילות נמלים, נקבע שנמל חיפה הוא המקום הרביעי מבין 40 הנמלים שנבדקו. בעתיד מתוכננים רציפי הנמל להתרחב בעוד כמה מאות מטרים, עד לשטח נמל הקישון.

נמל חיפה בשנת 2013 (Wikipedia)

הוציא שטר קניה ואמר: **"הנה, יש לי הוכחה שקניתי את השדה"**. אכן במקרה כזה אפשר למכור את שטר הקניה כראיה. ברם, התובע אמר לדינים: **"השטר הזה מזוי"**. מעולם לא מכרתי את השדה". כששמע מכה החבר, הוא התכופף ולחש באזנו של רבה: **"הוא צודק, באמת השטר מזוי, אבל דע לך שהיה לי שטר אמתי, ובגלל שהוא אבד הרגשתי שאין לי בררה אלא לזייף שטר, אבל אני לא גזלן, הוא מכר לי את השדה"**. רבה החליט שהוא מקבל את טענת החבר. מדוע? כי אלו בעל השטר אכן היה שקרן, הוא בכלל לא היה צריך להודות שהשטר מזוי, והיו מקבלים את טענתו, כי התובע אינו נאמן לומר שהשטר מזוי. ולכן עלינו להסיק שבעל השטר אינו שקרן והוא דובר אמת שהשדה שלו. **סוג הוכחה זו מכנה "מה לי לשקר" או "מגו". פרוש המלה "מגו" הוא "מתור" והכונה היא שמתור שהוא יכול היה לשתק או לטען טענה אחרת והיה עדין נאמן, אנוחנו כבר מאמינים לו בטענה אחרת.** כך פסק רבה, אולם יש אומרים החולקים עליו.

דף ל"ג: רב חסדא תלמידו של האמורא רב

רב חסדא היה מתמיד גדול בלמודו וכך צמח להיות גדול הדור. חז"ל מספרים שפעם אחת ראתה בתו של רב חסדא שהוא לומד ללא הפוגה ולא הולך לישון, והיא שאלה אותו: **"האינך רוצה לישן קצת?"** אולם רב חסדא ענה לה: **"אחרי הסתלקותי מהעולם אוכל לישן זמן רב, עכשיו אני רק רוצה ללמד עוד ועוד"**. רב חסדא היה תלמידו של האמורא רב. כל כך אהב רב חסדא את רבו והשתוקק לדבריו התורה ששמע מפיו, עד שפעם, אחרי שכבר נפטר רב, הוא הכריז: **"כל מי שיאמר לי כשם רב דבר תורה שאינו ידוע לי - אהן לו מתנה"**.

דף ל"ד: הישיבות בבבלי

רב הקים ישיבה גדולה ומרכזית בעיר סורא בבבלי, וכך היו בבבלי שתי ישיבות מרכזיות שלמדו בהן תלמידים רבים: ישיבת **סורא** וישיבת **נהרדעא** שפבר היתה קיימת לפני כן. בישיבה זו **האמורא שמואל שמש כראש הישיבה, זאת מלבד ישיבות אחרות שהכילו מספר קטן של תלמידים. רב שמש כראש ישיבת סורא כשלשים שנה ואחריו היה רב הונא לראש הישיבה במשך כארבעים שנה.**

כשנפטר רב הונא עברו כמעט כל תלמידי הישיבה **בסורא** אל העיר **פומבדיתא**, בה היה רב יהודה ראש ישיבה. שנתים לאחר מכן נפטר רב יהודה ושבו נפתחה מחדש ישיבת סורא ורב חסדא נתמנה כה לראש הישיבה. רב חסדא זכה לשמש בראשות ישיבת סורא כעשר שנים, עד שנפטר.

רב חסדא זכה להותר אחריו דורות גדולים בתורה: בין בניה היו רב חנו בר רב חסדא, רב נחמן בר רב חסדא, ורב פנחס. **גם חתנים גדולים בתורה היו לו ביניהם האמורא המפרסם, רבא, ואלו נכדתו התחתנה עם רב אשי מסדר התלמוד הבבלי.**

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

- א. באיזו שאלה עקרונית חלוקים רב חסדא ורב הונא ומה סובר כל אחד מהם?
- ב. מדוע רבה החליט שהוא מקבל את טענת החבר? מה יהיה הדין, ולמי יהיה שייך השדה במקרה שאדם קנה שדה מנוכל שרימה אותו?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.
*בפיקוח רואה חשבון

דמויות השנה בחמ"ד

הרב שלמה גורן זצ"ל

בזמן מלחמת השחרור היתה ירושלים נתונה במצור זמן רב, אך לבסוף נכבשה העיר העתיקה בידי הירדנים. הירדנים לקחו בשבי את כל הגברים הצעירים, והרב שלמה גורן נקרא בערב שבת לטפל ברבנים ובזקנים שנותרו בעיר. הרב גורן עלה להר ציון, ראה שם את זקני ירושלים העתיקה יושבים על הארץ ובוכים, ובכה יחד איתם. לחלק מאותם רבנים לא היתה משפחה ללכת אליה, והרב לקח חמישה מהם אליו הביתה, והם התגוררו אצלו במשך עשרה ימים עד שנמצאו להם בתים בקטמון. באותו יום שישי היה הרב עסוק מאוד, ובשעה מאוחרת התפלל במניין של חסידי ברסלב שבו החלו לרקוד ולשיר "יבנה המקדש עיר ציון תמלא" מתוך אמונה בכך שירושלים תחזור לידי היהודים.

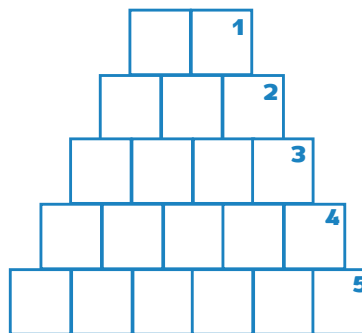
דבר תורה לשולחן שבת

פרשת משפטים פותחת בדיני עבד עברי: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם - כי תקנה עבד עברי שש שנים".

שואלים על כך חז"ל: ישנם הרבה חוקים הלכות ודינים בתורה, ומדוע פותחת פרשת משפטים דווקא בדיני עבד עברי?

אחת התשובות היא שמכיוון שבני ישראל היו בעצמם עבדים עד לא מזמן, הרי שהם עדיין זוכרים היטב את תחושת העבדות וההשפלה. לכן חשוב לצוות אותם כבר עכשיו על היחס הראוי וההוגן כלפי עבדים, כדי שיבינו עד כמה הוא נחוץ ויתנהגו לעבדיהם בחמלה.

חיצת פירמיצה

1. בנוסף, ועוד
2. מה לי לשקר
3. תינוק שהפסיק לינוק
4. בודד
5. חשובים, נכבדים

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבעה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ youtube. כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

